

РАРИТЕТНИЙ КОМПОНЕНТ БРІОФЛОР СТЕПОВИХ ЗАПОВІДНИКІВ КРИМСЬКОГО ПІВОСТРОВА

Загороднюк Н.В., Бойко М.Ф.

Херсонський державний університет, кафедра ботаніки

Збереження в природному стані мохових угруповань включає проведення інвентаризації бріофлори та виявлення участі в її складі мохоподібних, що характеризуються різними показниками раритетності. Нами був досліджений видовий склад мохоподібних заповідників Кримського півострова, на території яких відзначені степові екосистеми: Казантипського природного заповідника, Опукського природного заповідника, Карадазького природного заповідника, природного заповідника „Мис Мартьян” (Природно-заповідний фонд..., 2009). Відзначалася присутність в межах заповідних об'єктів «офіційно рідкісних» мохоподібних, включених в природоохоронні документи не нижче державного рівня, та видів «регіонально рідкісних», які є раритетними в одному або кількох регіонах України, і охороняються зазвичай лише на місцевому рівні (Бойко, 2010).

Найбільш різноманітною виявилася раритетна бріофлора Казантипського природного заповідника (14 видів), найнечисленнішою – бріофлора природного заповідника «Мис Мартьян» (9 видів). У чотирьох порівнюваних бріофлорах заповідних об'єктів виявлена спільна риса: різке переважання кількості «регіонально рідкісних» складових. Так, в межах Казантипського природного заповідника до «офіційно рідкісних» мохоподібних належить 1 вид – *Weissia levieri* (Limpr.) Kindb., включений до Червоної книги європейських бріофітів (Red..., 1995). 15 видів мохоподібних, які ростуть в заповіднику, є рідкісними в межах Степової фізико-географічної зони України та Криму (Гірського і Південноберегового). Це *Acaulon triquetrum* (Spurse) H. Müll., *Bryum rubens* Mitt., *B. ruderale* Crundw. et Nyh., *B. torquescens* Bruch et Schimp., *Didymodon insulanus* (De Not) M. Hill., *D. sinuosus* (Mitt.) Delogne, *Grimmia crinita* Brid., *Leptodon smithii* (Hedw.) Web. et Mohr, *Pleurochaete squarrosa* (Brid.) Lindb., *Pseudocrossidium hornschuchianum* (Schultz.) R.H. Zander, *Pseudocrossidium revolutum* (Brid.) R.H. Zander, *Rhynchostegiella tenella* (Dicks.) Limpr., *Rhynchostegium megapolitanum* (Web. et Mohr) B., S. et G., *Scorpiurium circinatum* (Brid.) Fleisch. et Loeske, *Syntrichia calcicola* J.J. Amann (Загороднюк, 2005; Загороднюк, Бойко, 2011).

В Опукському природному заповіднику мешкають 14 раритетних видів мохоподібних. „Офіційно рідкісним” є *Weissia levieri*. Охороняються або рекомендовані до охорони на місцевому рівні *Bryum rubens*, *B. torquescens*, *Didymodon insulanus*, *D. sinuosus*, *Grimmia trichophylla* Grev., *Leptodon smithii*, *Plasteurhynchium striatulum* (Spruce) Fleisch., *Pleurochaete squarrosa*, *Pseudocrossidium revolutum*, *Rhynchostegium megapolitanum*, *Rhynchostegiella tenella*, *Syntrichia calcicola*, *Scorpiurium circinatum* (Загороднюк, 2009а,б).

Серед мохоподібних Карадазького біосферного заповідника, до раритетної фракції бріофлори Криму входять 13 видів (Партика, 1986, 2005). На державному рівні охороняються *Anoetangium handelii* Schiffn., *Pterogonium gracile* (Hedw.) Sm., включені до Червоної книги України, та *Neckera besseri* (Lob.) Jur., занесена до Червоної книги європейських бріофітів (Червона..., 2009; Red..., 1995). Рідкісними в межах Степової фізико-географічної зони та Криму є *Bryum subapiculatum* Hampe, *Bryum torquescens*, *Coscinodon cribrosus* (Hedw.) Spruce, *Stenidium molluscum* (Hedw.) Mitt., *Didymodon insulanus*, *D. sinuosus*, *D. tophaceus* (Brid.) Lisa, *Eucladium verticillatum* (With.) Bruch et Schimp., *Leptodon smithii*, *Pleurochaete squarrosa*.

Раритетна фракція бріофлори природного заповідника „Мис Мартьян” включає 9 видів. 1 вид з групи «офіційно рідкісних» (*Weissia levieri*), решта «регіонально рідкісні»: *Bryum torquescens*, *Stenidium molluscum*, *Didymodon tophaceus*, *Eucladium verticillatum*, *Orthotrichum tenellum* Bruch ex Brid., *Pleurochaete squarrosa*, *Racomitrium heterostichum* (Hedw.) Brid., *Scorpiurium circinatum*, (Партика, 1994, 2005).

Херсонський державний університет, факультет біології, географії і екології
Херсонське відділення Українського ботанічного товариства
Біосферний заповідник «Асканія-Нова» ім. Ф.Е.Фальц-Фейна
Нікітський ботанічний сад – Національний науковий центр НААН
Херсонський державний аграрний університет, кафедра ботаніки та захисту
рослин, кафедра екології
Херсонське відділення Українського товариства фізіологів рослин

IV-Й ВІДКРИТИЙ З'ЇЗД ФІТОБІОЛОГІВ ПРИЧОРНОМОР'Я

**Присвячений ювілею
професора Михайла Федосійовича Бойка**

(Херсон, 19 січня 2012 р.)

ЗБІРКА ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

Херсон - 2012

Друкується за постановою Оргкомітету IV-го відкритого з'їзду фітобіологів Причорномор'я (прот. № 2 від 04.01.2011 р.)

Організаційний комітет з'їзду:

ХОДОСОВЦЕВ О.Є. – Херсонський державний університет; доктор біол. наук., професор (голова оргкомітету)

Члени оргкомітету:

МОЙСІЄНКО І.І. – Херсонський державний університет; докт. біол. наук, доцент (заступник голови оргкомітету)
БОЙКО П.М. – Херсонський державний аграрний університет; канд. біол. наук (заступник голови оргкомітету)
ШАПОВАЛ В.В. – Біосферний заповідник «Асканія-Нова» ім. Ф.Е.Фальц-Фейна УААН; канд. біол. наук
ДЕРЕВ'ЯНКО В.М. – Державне підприємство «Дослідне господарство «Новокаховське» Нікітського ботанічного саду – Національного наукового центру УААН; канд. біол. наук
ПАВЛОВА Н.Р. – Херсонський державний університет; канд. біол. наук, доцент
ЗАГОРОДНЮК Н.В. – Херсонський державний університет; канд. біол. наук, секретар оргкомітету
ГАВРИЛЕНКО Л.М. – Херсонський державний університет; секретар оргкомітету
АЛЕКСЄЄВА С.А. – Херсонський державний університет, секретар оргкомітету

Редакційна колегія збірника тез доповідей:

ХОДОСОВЦЕВ О.Є. – доктор біол. наук, професор (відповідальний редактор)
МОЙСІЄНКО І.І. – доктор біол. наук, доцент (заступник відповідального редактора)
ЄНА А.В. – доктор біол. наук, професор
ФЕДОРЧУК М.І. – доктор сільськогосподарських наук, професор
КОРЖЕНЕВСЬКИЙ В.В. – доктор біол. наук, професор
РАБОТЯГОВ В.Д. – доктор біол. наук, професор
ЗАГОРОДНЮК Н.В. – канд.біол.наук, викладач (відповідальний секретар)
ГАВРИЛЕНКО Л.М. – викладач

IV відкритий з'їзд фітобіологів Причорномор'я (Херсон, 19 січня 2011 року). Збірка тез доповідей (Відповідальний редактор О.Є. Ходосовцев). – Херсон: Айлант, 2011.– 106 с.

У збірці друкуються тези доповідей, прочитаних на засіданнях IV-го відкритого з'їзду фітобіологів Причорномор'я. В них розглядаються актуальні питання фіторізноманіття, охорони, раціонального використання рослинного світу, рослинництва, біології, фізіології та екології рослин.

© Херсонський державний університет

581.1-8:.582:58.006:502.75 /477/

ББК Е 52

Б 72